

Naturskyddsföreningen i Kristianstad

Årsberättelse för år 2011

Smörbollarna har ökat i Gyetorp

Naturskyddsföreningen i Kristianstads styrelse redogör härmed för föreningens 90:e verksamhetsår:

Styrelsen har bestått av följande personer:

Valda för 2011

Ordförande Christer Neideman

Kassör Agnetha Björklund

Övriga styrelseledamöter

Valda för år 2011

Barbro Ahlner

Karin Bergendal

John Nordkvist

Annelie Rossander

Susann Söderberg

Valda för år 2011-2012

Lars Jonsson

Virginija Kulikauskaite

Anders Sigfridsson

Katarina Tilderkvist

Revisorer

Christer Ahlquist

Glen Nilsson

Revisorssuppleanter

Sven Birkedal

Anders Hallengren

Valberedning

Evert Valfridsson (sammankallande), Ulrika Tollgren och Inge Åberg

Funktioner inom styrelsen

Vice ordförande Lars Jonsson

Sekreterare Anders Sigfridsson

Postmottagare Christer Neideman

Medlemsregister Agnetha Björklund

Utbildningsledare Karin Bergendal

Programkommitté: Barbro Ahlner, Karin Bergendal, Christer Neideman, Anders Sigfridsson, Susann Söderberg, Katarina Tilderkvist

De vilda blommornas dag i Mosslanda

MEDLEMSSTATISTIK

Medlemsantalet uppgick vid årsskiftet till 1 515 medlemmar, fördelat på 909 fullbetalande och 604 familjemedlemmar samt 2 ständiga medlemmar.

Agnetha Björklund

EKONOMI

För verksamhetsåret 2011 kan föreningen uppvisa ett positivt resultat på 14 369,83 kr, vilket är ett överskott av sällan skådat slag.

De kommunala bidragen uppgick till 14 015 kr. Kristianstad kommun har bidragit dels med 6000 kr i aktivitetsbidrag och dels med 2 115 kr för föreningens medverkan vid aktiviteter på Ekenabben i samband med Jamboreen. För första gången har vi även sökt bidrag från Bromölla kommun och fått 1 500 kr i aktivitetsbidrag, samt 4 400 kr i kulturbidrag till Gyetorpsprojektet.

Medlemsåterbäringen uppgick till 21 640 kr. Denna innefattar ett grundbelopp på 3 500 kr, samt 20 kronor per fullbetalande medlem. Återbäringen fördelad på föreningens 1 515 medlemmar blir kronor 23,80 per medlem. Övriga medlemskategorier ger fortfarande ingen återbäring.

Nytt för i år är också det Anordnarbidrag, som föreningen erhåller från "Arbetsförmedlingens jobb och utvecklingsgaranti", vilket uppgick till 12 600 kronor. Initialt har kostnaderna för detta s.k. Fas 3-projekt, varit tämligen blygsamma, vilket förklarar det betydande överskottet.

Agnetha Björklund

STUDIECIRKLAR

Nybörjarcirkel i geologi (17/3 – 1/6)

Den lilla nybörjarcirkeln i geologi började med min samling av bergarter och en introduktion till processerna under och på markytan. En kväll åkte vi ner till SGU – Sveriges Geologiska Undersökning – i Lund och fick en mycket uppskattad demonstration av deras utställning och arbetet som de bedriver. Vi gjorde studiebesök i nordöstra Skåne: nere i det pågående diabasbrottet i Häggshult, i sten-ateljén Kullaro Design i Lönsboda och hos fossilsamlaren Filip Lindgren i Bromölla. Egna exkursioner hade vi till det stora Kumlet vid Arkelstorp och det gamla kalkbrottet i Balsvik.

Karin Bergendal

Karin Bergendal visar för fr.v. Marianne och Hannelore hur avrundade stenarna blir i en isälva. Grustaget i Drivebro, Osby.

Foto: Aina Bjerstedt

Fortsättningscirkel i geologi (1/9-8/10)

Några av dem som var med i nybörjarcirkeln i fjol åkte med mig runt i Skåne och har letat upp mer eller mindre kända s.k. lokaler från olika tidsperioder i jordens historia. Vi har gått stenrundan i Immeln, upp och nerför skotstenshögarna och försiktigt bredvid de vattenfyllda diabasbrotten. Ett av stenbrotten för den berömda vångagraniten har vi kommit till, samt avnjutit den vida utsikten från ett skrotstensupplag uppe på Vångaberget. Vi har bestigit Kullabergs högsta topp, Håkull, för det var det första stycke mark som kom fram av Skåne när den senaste landisen smälte. Invid Kullens fyr vilade vi på diabas- och kullaitgångarna i urberget. Det här blev bara ett axplock av vad

vi sett och undersökt, för vi har också varit i Bjärsjölagård, Vallåkra och Glumslöv bland annat!
Fortsättning följer nästa år. *Karin Bergendal*

Handla Miljövänligt-grupp

Som en förberedelse inför Handla Miljövänligtveckan har en grupp om fem styrelsemedlemmar träffats i studiecirkelform.

Floravårdsgruppen

Kontaktpersoner har varit Torgny Roosvall och Kjell-Arne Olsson. Gruppen har träffats i form av en studiecirkel och ordnade som vanligt ett antal floravandringar. Se i övrigt exkursionsreferaten nedan.

Hemsides-cirkel

För att lära sig uppdatera hemsidan har en studiecirkel påbörjats. (Se under **Internet**)

FÖREDRAG, EXKURSIONER m.m.

Örndag i Tosteberga söndagen 23 januari

Den åttonde örndagen föregicks av att Kristianstadsbladet publicerade en helsida om Lars Jarnemo och örnmattningen vid Tosteberga. Vädret var bra: vindstill, halvklart och någon enstaka minusgrad. Både havsörnar och åskådare anlände i stora antal. Ett trettiotal havsörnar och 400-500 åskådare är nog rekord för våra och Fågelklubbens örndagar. De flesta örnarna var ungfåglar, men två vitstjärtade gamla örnar sågs också. Förutom havsörnar fanns det gott om sjöfågel i den öppna Tostebergaviken: åtskilliga hundra viggår, över 50 salskrakar samt storskrakar, knipor, gräsänder och en ensam brunand. Örnmattaren Lars Jarnemo berättade om örnarna, som han matar och avläser ringnumren på under vintern. Christer Neideman berättade mer om örnarna och om Naturskyddsföreningens projekt Havsörn. Fågelklubbens ordförande Nils Waldemarsson kompletterade med fakta om örnarnas glädjande ökning och återkomst som häckfåglar i Skåne. I dag häckar 15 par havsörn i Skåne, varav 5 par finns i vårt område!

Örndagen var denna gång så populär att det tidvis blev trafikstockning på vägen och parkerade bilar stod lite överallt längs vägen ner till Bodarna. Sammanfattningsvis – en mycket lyckad örndag!

Christer Neideman

Årsmöte och föredrag om svampar onsdagen 9 mars

Vid årsmötet konstaterades bland annat att föreningen hade 1453 medlemmar och att man under året startat den nya hemsidan ”Sländan” med foton av traktens alla djur och växter. Under året hade föreningen fyra egna föredrag samt var medarrangör vid sex föredrag, samt hade trettioåtta exkursioner och en studiecirkel. Sussie Söderlundh som varit styrelseledamot och IT-ansvarig avtackades och som nu styrelseledamot valdes Katarina Tilderkvist in. Evert Valfridsson gratulerade ordföranden Christer Neideman som tilldelats Kristianstad kommuns miljöpris.

Efter årsmötet berättade Sven-Åke Hanson, Helsingborg om de sällsynta svamparter som trivs på den nordöstskånska sandstappen. Sandstapp är en mycket sällsynt naturtyp som kräver kalkhaltig sand uppe vid markytan. Hästar, kor och kaniner är bra markberedare. Karaktärsväxter är t ex sandnejlika och sandlilja. Sandstappen har minskat starkt i areal beroende på igenväxning och försumning. De sällsynta svampar som finns här är t ex stjärkröksvampar och jordstjärnor. Fatsvampen som växer på hästspillning var helt försvunnen på 1950-talet, men har nu kommit tillbaka bland annat vid Elleköpinge. Inventeringen av dessa svampar sker på vinterhalvåret, då de är förhållandevis lätta att upptäcka. Antalet fruktkroppar (”svampar”) har varierat mycket mellan olika år och olika arter har olika krav på t ex kalkhalt, pH och marklutning. Tänkvärt är att dessa svampar behöver tiotals år för att etablera sig. Särskilt bra områden för dessa arter finns t ex vid Söndre klack, Horna, och på Rinkabyfältet. *Christer Neideman*

Röjning vid Gyetorskarret lördagen 19 mars

Trots snöfall föregående dag blev det bra röjningsväder och åtta intresserade mötte upp. Eftersom John Nordkvist och Mikael Lindén ställde upp med röjsågar, så fick vi ganska mycket gjort. Eldningen av det röjda riset var så effektiv att undertecknad fick kalufsen svedd när vinden bytte riktning. *Christer Neideman*

Trankvällar vid Pulken

Fredag 25 mars: Tornet vid Pulken var överfullt med förväntansfulla åskådare när tranorna började anlända till övernattningsplatsen. Minst 1725 tranor anlände mellan kl 18 och 19. Matningen på tranåkern var igångsatt samma dag, men tranorna hade ännu ej upptäckt det dukade bordet.

Lördag 2 april: Tornet var om möjligt ännu mer fullt av transkådare och matningsfältet var lika fullt av tranor. Evert Valfridsson räknade till 4000 tranor när trankvällen inleddes och ca 5600 när kvällen avslutades och att flera hundra åskådare betraktat skådespelet *Christer Neideman*

Föredrag om täkter tisdagen 12 april

Under rubriken ”Upptäck täkter” berättade Måns Bruun, Länsstyrelsen, om vilka slags djur och växter som trivs i olika slags täkter. Tonvikten lades på sand- och grustäkter, vars biologiska mångfald ofta ökar starkt när de invaderas av olika sand- och värmeälskande arter. Om det finns kalk i sanden kan det bildas sandstapp, ett sällsynt och mycket värdefullt växtsamhälle med t ex sandnejlika och sandlilja. Om det finns gott om blommande växter och t ex sälj i området utvecklas en rik insektsfauna med upp till 60 olika arter av solitära bin t ex olika slags sandbin och gökbin. Om det finns lämpliga branta rasbranter börjar backsvälorna gräva ut sina bon och i de större grustäkterna kan mindre strandpiparen häcka. Finns det vattensamlingar så lägger strandpaddan sin rom i dem. Och i större stenbrott kan tornfalk och berguv ibland häcka. Föredraget var ett

samarrangemang med fågelklubben och kommer att följas upp med en exkursion till täkter i Bäckaskog och Åhus den 22 maj. *Christer Neideman*

Knoppsprickning på Bokenäset söndagen 8 maj

Under ledning av Jan-Erik Nawrin vandrade vi en vacker runda genom Bokenäset vid Oppmanna, just när trädens blad hade slagit ut. Det var härligt vårväder och områdets rika flora visade upp sig t ex gulplister, tandrot och gullpudra. Runt en stubbe flög några livliga kartfjärilar och ner mot Oppmannasjön växte ett stort bestånd av skavfräken -en växt som förr användes att putsa kopparkittlar med. *Christer Neideman*

Floravandring vid Barnakälla onsdagen 18 maj

Kjell-Arne Olsson ledde floravandringen längs skogsvägarna från vandrarhemmet, Barnakälla, och ner mot Ivösjön. Exkursionen hade lockat deltagare ända från Lund och Malmö. Myskmadra, skogsbräsma, smultron och mycket annat blommade i vägrenarna. Vi lärde oss skilja på flera ormbunkar t ex träjon och majbräken respektive ekbräken och hultbräken. Några gräs- och starrarter var t ex långsvingel och hässlebrodd samt brunstarr och pillerstarr. Intressant var också att se alla de vackra rödaktiga skogssniglar, som de tidigare regnskurarna lockat fram. *Christer Neideman*

Täktexkursion söndagen den 22 maj

Eftersom den tilltänkte exkursionsledaren insjuknat, ändrades planerna något och de gamla grustäkterna vid Åhus sattes som dagens huvudmål. Linda Niklasson från Fågelklubben och Christer Neideman från Naturskyddsföreningen ledde vandringen. Vi började med att undersöka den nyligen avslutade täkten norr om Flötövägen. De öppna sandytorna var i olika stadier av igenväxning. Bland de blommande växterna fanns gott om t ex skatnäva och vårkorsört, men framförallt ovanligt mycket av den sällsynta grusvivan. Fågellivet representerades främst av en koloni backsvalar i den lodräta brant som kvarlämnats, men vi fick också se den sällsynta fältpiplärkan. På ett ställe hade en ny damm grävts och i det grunda, varma vattnet simmade gott om

”grodyngel”, som förmodligen bestod av den sällsynta arten strandpadda. Strandpaddan är beroende av dammar eller tillfälliga vattensamlingar i sandiga områden och är typisk för Kristianstadsslätten.

Vi flyttade oss sedan till det äldre grustaget vid tillfarten till Sännarnas utemuseum. Här var vattenståndet i de grävda dammarna ovanligt högt och även här syntes ”grodyngel” simma omkring i strandkanten. Det tycks alltså bli en lyckad fortplantningssäsong för strandpaddan.

Christer Neideman

Exkursion till Herculesreservatet måndagen den 23 maj

Samarrangemang med Fågelklubben och Länsstyrelsen: Vi var cirka 40 personer som i den vackra försommarvädret studerade floran och fågellivet på Viby ängar, Rinkaby holme och vid Herculesdammarna. Christer Neideman ledde täten och pekade ut de mest sevärda växterna. Mandelblom, ängsviol och ängsbräsma blommade för fullt, medan ängsnycklarna precis hade börjat blomma, och luddfingerörten nästan var överblommad. Evert Valfridson pekade ut de fåglar som fanns. Vi såg den bruna kärrhöken bygga bo och grågässen vakta sina ungar. Bland de ovanligare arterna sågs en svarttärna och en lärkfalk medan pungmesen hördes locka i videsnåren. Mest anmärkningsvärt var det stora antalet tornseglare som susade fram i luften över oss.

Christer Neideman

Fladdermusexkursion till Ovesholm fredagen 27 maj

Vädret var inte det bästa när vi under Gösta Pepers ledning vandrade in i den rika bokskogen bakom Ovesholms slott. Men fladdermössen tycktes ha sökt skydd mellan trädkronorna och vi kunde ”höra” knattret från vattenfladdermöss, dvärgfladdermöss och nordisk fladdermus. Dessutom flög en stor fladdermus förbi och det fanns sannolikt också mustaschfladdermus. Stämningen blev ännu mer förtätad när två kattugglor hoade i kapp och kattuggleungar hördes tigga inne i skogen.

Christer Neideman

Naturnatten, grodexkursion till Österlen söndagen 5 juni

I varmt och klart, men något blåsigt väder satte vi kosan mot de grodrika dammarna vid Baldringe och Svartskylle. Klockgrodornas kyrkklockslika klang ekade över dammarna redan innan solnedgången. När det mörknade satte även lövgrodorna igång sin öronbedövande konsert. Avslutningsvis besökte vi dammarna vid Högaborg öster om Tomelilla. Även här spelade lövgrodorna och i ficklampornas sken kunde vi se några hanar som låg på vattenytan och tävlade i decibellstyrka. En annan damm hade invaderats av spigg och här lyste grodorna med sin frånvaro. I stället visade några nordiska fladdermöss upp sig på nära håll när de fångade mygg och annat gott.

Christer Neideman

Floravandring vid Åhusträdorna torsdagen 9 juni

Den tidigare försommarvärmen hade försvunnit när Kjell-Arne Olsson ledde vandringen från Blå Station längs Flötövägen och mot Sännaskolan. Nedgrävningen av fjärrvärmeledningen hade framkallat ett ljusblått band av blåeld parallellt med vägen. Men det fanns också många andra färger och arter: vit sandvita, blekgul hamnsenap, mörkblå oxtunga och röd pukvete. Dessutom fanns den ovanliga grusvivan som säkert gynnats av att kalkhaltig sand från djupet kommit upp till markytan. Under den fortsatta vandringen såg vi bland annat smällglim och backglim, vitblära och gråbinka

samt hedblomster. När vi inspekterat en ståtlig sparrisplanta i närheten av Sånaskolan började det regna, vilket stimulerade till en rask promenad tillbaka. *Christer Neideman*

Jungfru Marie nycklar

Vandring i Gyetorpsområdet söndagen 12 juni

Vi vandrade först genom hasselskogen (hässlet) ut på de torra och sandiga markerna. Christer Neideman och Jan-Erik Nawrin beskrev de olika naturtyperna och deras växter. Vi fortsatte ner mot de frodigare markerna närmare havet: Här hittade vi de första orkidéerna: ängsnycklar, Jungfru Marie nycklar, brudsporre och tvåblad. Här fanns också förbluffande många smörbollor, en art som tycks ha ökat ordentligt efter att områdets buskar börjat röjas bort. Sedan vandrade vi till det allra finaste området: rikkärret, där den allra rikaste floran finns. Här hittade vi ytterligare några orkidéer: flugblomster, honungsblomster, nattviol och kärrknipprot. Intressantast är kanske flugblomstret vars blommor imiterar en stekelhonas form och lukt för att locka till sig stekelhanar, som i sina ivriga parningsförsök sprider artens pollen. Dessutom fanns många andra rara växter t ex klasefibbla, kattfot och majviva. En havsörn flög plötsligt förbi längs kusten. Efter fiket vandrade vi över gårdsgården som är kommungräns för att konstatera att det var lika fint på Bromöllasidan som på Kristianstadsidan. På tillbakavägen såg vi den sällsynta ormbunken svartbräken och den nionde orkidén: Sankt Pers nycklar. *Christer Neideman*

De vilda blommornas dag i Mosslunda söndagen 19 juni

Detta var det tionde året som De Vilda blommornas Dag firades och Torgny Roosvall guidade en grupp med mer än tjugo floraintresserade över de artrika ängarna vid Mosslunda. På torrängen var backsipporna överblommade, men på den fuktigare ängen blommade det desto bättre. Jungfru Marie Nycklar och nattviol var kanske vackrast, men här blommade också vitmåra, många olika sorters fibblor, klöver, rosor och mycket annat.. För att inte tala om alla olika gräs och halvgräs, som också stod i full blom. Bland de vackraste blommorna var också brudbrödet, som just vecklat ut de vita blommorna ur sina rosa knoppar. Vi fikade på stenar i det för dagen ganska torra rikkärret

och på hemvägen höll några deltagare på att gå vilse i de lövsalar som korna skapat inne i de skuggiga lövskogspartierna. *Christer Neideman*

De vilda blommornas dag i Åhus söndagen 19 juni

Över 75 personer deltog i vandrigen på Kristianstads Golfklubb i Åhus i samband med det årliga evenemanget ”De vilda blommornas dag”. Botanisten Kjell-Arne Olsson och Vattenrikets ekolog Carina Wettemark berättade om de sandiga markernas säregna växter på golfbanan Åhus Västra och längs med Sännastigen. Utemuseum Sännarna besöktes också av gruppen. Vandrigen var ett samarrangemang med golfklubben, Naturskyddsföreningen, Lunds Botaniska Förening, Svenska Botaniska Föreningen och Vattenriket.

De vilda blommornas dag i Bromölla 2011.

Växlande molnighet med viss risk för regnskurar. 14 intresserade deltagare följde med på en vandring i omväxlande naturbetesmarker inom Branthalla-området.

Vi började med öppna betesmarker och tittade på bl a jungfrulin och knölsmörblomma, tråd- och jordklöver, ärenpris och teveronika. Fortsatte genom lövskogsdungar med rester av St Pers nycklar, löktrav och skogsnarv till hållmarker med backsippa i fruktstadie, backnejlika, kärleksört, fliknäva, småfruktig jungfrukam och styvmorsviol.

Många andra arter sågs dessutom men det blir tjtatigt att räkna upp dem alla.

Regnskuren kom på väg tillbaka till samlingsplatsen så vi fick lite nytta av regnkläderna till slut.

Konstaterades att den tionde raka vandrigen på vilda blommornas dag blev lyckad.

Sam Skällberg

Kardvädd

Vandring på Härlövs ängar tisdagen 12 juli

Under rubriken ”Vilt och exotiskt” undersökte vi under Christer Neidemans ledning floran på de före detta strandängarna, som fyllts med sopor och nu håller på att täckas över för att hindra urlakning. Växtkraften och artrikedomen är ofta stor, men det finns också stora områden med monokulturer av t ex brännässlor eller krustistlar. Vi hittade flera olika sorters rosor t ex pimpinellros. Där lakvattnet trängde fram ur tippet växte saltgynnade arter som ekorkorn, smultronklöver och grått saltgräs. Uppe på den höga delen av tippet fanns en vid utsikt och vi

hittade exotiska växter som malvor, lejongap, opiumvallmo och purpursporre. I en rasbrant häckade en koloni backsvalor. *Christer Neideman*

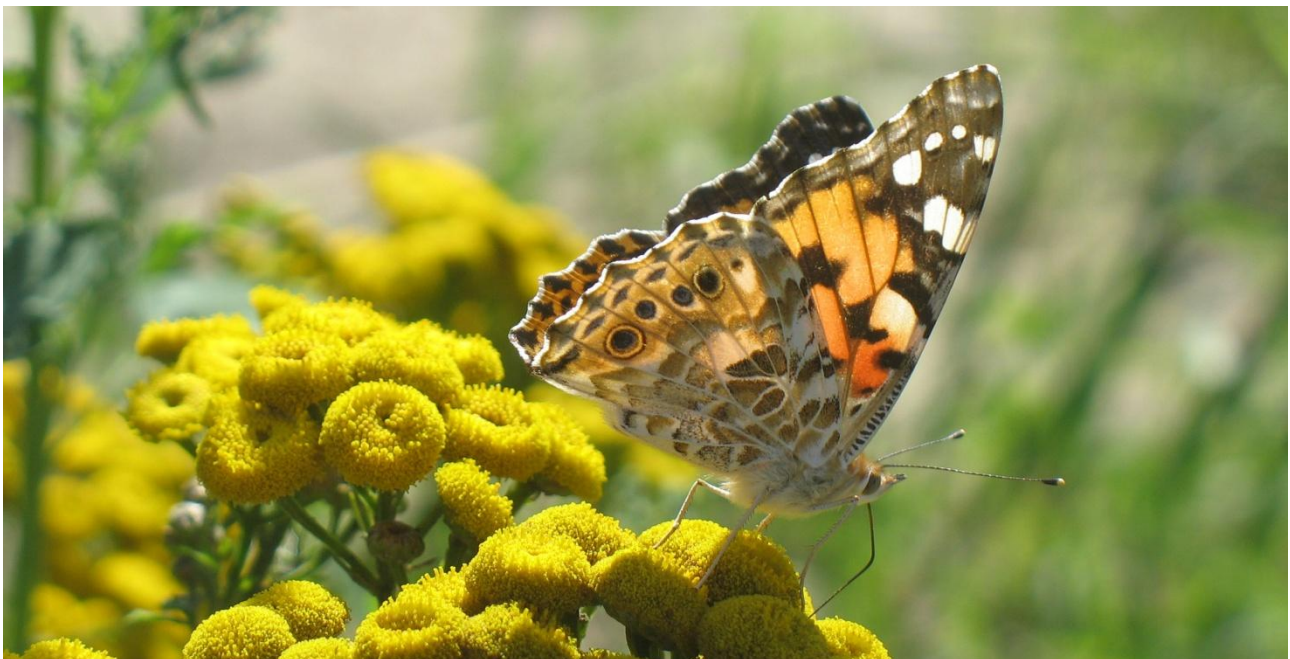
Floravandring vid Kaptenens väg i Yngsjö torsdagen 21 juli

Kjell-Arne Olsson ledde vandringen som skedde under hotande mörka regnmoln. Molnen höll dock tätt och vi fick vårt lystmäte av vackra orkidéer och pyrolaarter. Det fanns gott om blommande exemplar av purpurknipprot och vi hittade enstaka skogsknipprot och kal knipprot. Sex olika pyrolaarter inklusive den vackert blommande rylen växte inne i tallskogen. Dessutom växte många andra trevliga örter på de öppna magra sandmarkerna t ex baktimjan, sandnejlika och hedblomster. Vi vandrade genom tallskogen ner till havet och sanddynerna, klädda med strandråg, sandrör och sandstarr. Sedan återvände vi nöjda via den mer lättgångna Kaptenens Väg efter att ha fått se flera intressanta växtsamhällen. *Christer Neideman*

Floravandring vid Kjugekull onsdagen 3 augusti

Torgny Rosvall ledde tjugofem floraintresserade över de vackert blommande betesmarkerna vid Kjugekull i strålände högsommarväder. Framförallt hittade vi massor av den lilla vit-rosa parasiten ljungsnärja, som såg ut som trådar och nystan. Snärjan växte dock sällan på ljung utan oftast på gullucern eller puktörne. Som jämförelse såg vi också den lite större nässelsnärjan, som slingrade sig bland brännässlorna. Vi lärde oss skilja den sällsyntare fältväddens vackert blåa blommor från den vanligare åkerväddens. Vi hittade också många andra intressanta växter t ex jordtistel, spåtistel och gullris. Avslutningsvis avtackades Torgny Rosvall, som hållit ihop Floravårdsgruppen i över tjugo år, och som nu enligt egen utsago lett sin sista floravandring. *Christer Neideman*

Fjärilsexkursion söndagen 7 augusti - måste tyvärr ställas in på grund av regn.

Tistelfjäril

Föredrag om dagfjärilar tisdagen 23 augusti (samarrangemang med Studieförbundet)

Lars Pettersson, biolog från Lund och koordinator i Svensk Dagfjärilsövervakning, inledde med att beskriva sitt projekt. Övervakningen bygger på att frivilliga fjärilsintresserade regelbundet

inventerar antingen slingor eller punkter. När man inventerar en slinga bestämmer och räknar man alla fjärilar inom 2,5 m avstånd från den stig man går. När man gör en punktinventering räknar man fjärilarna inom en cirkel med 25 m radie under 15 minuter. Inventeringarna sker när fjärilarna är mest aktiva det vill säga i soligt väder mellan kl 11 och 17.

Eftersom Sverige är ett stort och avlångt land har vi mycket fler fjärilsarter än de flesta andra europeiska länder. De tre vanligaste svenska dagfjärilarna är enligt förra årets inventering: luktgräsfjäril, slåttergräsfjäril och citronfjäril. Två nya arter som ökat snabbt i våra trakter är kartfjäril och sälgskimmerfjäril.

Efter pausen berättade Kristian Nilsson om Länsstyrelsens övervakning av dagfjärilar i Skånes ängs- och betesmarker, som är ett led i den allmänna miljöövervakningen. *Christer Neideman*

Hävning vid Kanalhuset för hela familjen söndagen 28 augusti

Söndagen den 28:e augusti inföll höstens första Natursnoksaktivitet. Det var 22 förväntansfulla deltagare som gav sig ut med sina håvar i högsta hugg. Vädet var ostadigt men solen sken igenom under största delen av exkursionen. Susann Söderberg klargjorde tekniken som behövs för att kunna håva på bästa sätt och de tio barnen gav sig ut på jakt med bägare fyllda med vatten ifrån kanalen. Fynden utgjordes bland annat av trollsländelarver och flicksländelarver. Barnen lyckades även finna sötvattensmärlor, sötvattengråsuggor, spiralsnäckor och nattsländelarver. Som avslutning höll Susann i en genomgång med föräldrar och barn där det bl.a. diskuterades kring trollsländelarvers egentliga livslängd, deltagarna häpnade vid konstaterandet att dessa lever under vattnet den dominerande delen av sitt liv. *Susann Söderberg*

Svampens dag söndagen den 4 september

Med Erik Heijbel i täten körde bilkaravanen till bokskogen på Linderödsåsen, där bilarna precis rymdes på en slinga av den gamla vägen ovanför den dramatiska dalgången vid Mjöån. Efter en kort introduktion skickades vi ut för att hitta så många sorters svampar som möjligt. Sedan, när alla i lugn och ro fått avnjuta sin matsäck, visade och berättade Erik om alla svamparna. Det skojigaste fyndet var kanske Igelkottssvampen, som verkligen bär namn efter sitt utseende och dessutom är typisk för fina mullrika bokskogar. De som hade tid och lust följde därefter med Erik till en intressant tallskog nere på slätten. Där hittade de Blomkålssvamp och den rara Lilla Stinksvampen. *Karin Bergendal*

Geologins dag lördagen 10 september

Samarrangemang med Regionmuseet. Vi började dagen med att utgå från naturum Vattenrikets parkering vid 10-slaget och begav oss mot Höör. Lite över 11 kom vi fram till City Gross i Höör och där stod en klunga med människor väntandes. Claes Bergman, Högskolan Kristianstad, som höll i dagens exkursion hälsade alla välkomna och började prata om vulkanism och vulkaniska bergarter samt visade en berggrundskarta över området runt Höör. Efter att alla 25 deltagare hade skuffats in i så få bilar som möjligt begav vi oss iväg mot sydsidan av Bjäret, som är en vulkanisk rest där man tydligt ser de 5- eller 6-kantiga basaltrören sticka upp ur marken. Dessa var en gång själva mynningen på vulkanen. Efter en fika begav vi oss iväg mot Stenskogen och tittade på de sandstensgropar som man en gång utvunnit kvarnstenar från. Vi hittade även ett par ofullständiga kvarnstenar som var kvarlämnade och beundrade dåtidens hantverk. Claes Bergman berättade om hur denna sandsten bildades i vattenmiljö ungefär när Sverige låg på en latitud som motsvarar dagens Nordafrika. *Susann Söderberg*

Utforskning av Västra Fäladen för hela familjen söndagen 18 september

Nu var det dags för höstens andra Natursnoksaktivitet. Dagen uppvisade halvklart väder men stämningen var på topp när vi gav oss ut på ängen. De sju deltagarna utgick ifrån två rockringar och började med att studera de växter som fanns innanför rockringarnas ramar. Bland fynden återfanns bland annat käringtand, rödklöver, vitplister, eklöv, brännässla och röllika. En bit utanför rockringen inspekterade vi även en murken stam där vi kunde se insektsspår. Papper och kriter fanns tillhands för att deltagarna själva skulle få illustrera fynden.

Susann Söderberg talade om hur det betade området användes förr och även kring de spännande fynd som barnen gjorde. Vi hittade bland annat ett bo som antagligen från början utgjort boningsplats för kaniner men som var större i omkrets och som idag antagligen utgör ett räv- eller grävlingstryt.

Deltagarna häpnade när vi simulerade Kvillekens omkrets på 14 meter med hjälp av ett band, detta efter att vi undersökt de ekträn som fanns på ängen. Dagen avslutades med att de deltagande barnen fick med sig en överaskning hem i form av äppelkärnor, ekollon samt kastanjer. Detta efter att vi talat om den inneboende kraften i ett frö och att det enda som behövs för att få ett eget äppelträd är ett frö, vatten samt jord. *Susann Söderberg*

Bondens landskap söndagen 25 september

Den här dagen besökte föreningen Bromölla kommun, som också hör till kretsen. Nästan alla som deltog, i antal som en skolklass, var från trakten av Grödbby där utfärden gjordes. Under sina förberedelser hade ledaren Barbro Ahlner fått kontakt med markägarna, som också hjälpte till med information under själva vandringen. Dessa bönder lät fortfarande sina kreatur beta i de ogödslade hagarna, åtminstone där det fortfarande var ekonomiskt möjligt. Annars växte där antingen högstammig lövskog eller var de före detta öppna markerna igenbuskade av slån och nypon. *Karin Bergendal*

Miljömärkta alternativ av fisk och skaldjur lördagen 1 oktober

Nu var det dags att sparka igång Miljövänliga veckan 2011. Susann Söderberg, Virginija Kulikauskaite samt Katarina Tilderkvist fanns på plats inne på Domushuset i Kristianstad för att informera allmänheten om de märkningar som finns att tillgå när man som konsument ska köpa miljövänlig fisk och skaldjur. Krav-märket hade de flesta kommit i kontakt med men för flera var MSC-märkningen en nyhet. Ett flertal ”inköpslistor” delades ut till intresserade åhörare där de fisksorter man gärna får äta samt de man bör avstå ifrån fanns listade. Intresset var stort och samtliga broschyrer delades ut.

Det förekom flertal diskussioner kring jätteräkor utifrån att detta uppmärksammats i media i dagarna. Även Kristianstadsbladet fanns på plats för att få information kring Naturskyddsföreningens satsning under Miljövänliga veckan. *Susann Söderberg*

Tillagning av klimatsmart fisk onsdagen 5 oktober

Vi var elva personer som lagade fem olika rätter med klimatsmart fisk. Rätterna var underbara men på slutet var vi något mätta. Gös, Skrubba, Lax, Hokifilé och torskrygg användes. Av rätt proviniens. Det hela avslutades med äppelkaka. Vem man lagade mat med lottades. Recepten fick vi med hem + ett bonusrecept. Vi startade kl 18 och kl 22.30 pratade och åt vi fortfarande. Massvis med konstruktivt prat om olika restauranger, olika fisksorter, transporter, fiskemetoder m.m

Tack Tina det var underbart. Kristianstadbladet var där också och gjorde ett reportage.
Barbro Ahlner

Röjning i Gyetorpskärret lördagen 15 oktober

Vi var tolv personer som framförallt samlade ihop och eldade det ris som Göran Frisk med flera avverkat med röjsåg tidigare i veckan. Det brann bra och vädret var mycket vackert, så vi kunde njuta samtidigt som vi gjorde nytta. De enda växterna som fortfarande blommade var den vackra ängsvädden i rikkärret och den nyinvandrade kotulan vid strandkanten. *Christer Neideman*

Gunnar Isacson demonstrerar skalbaggsnag och svampangrepp

Skogsexkursion på Linderödsåsen söndagen 23 oktober

John Nordkvist ledde vår vandring längs den nedlagda järnvägen i området mellan Årröd och Liarum. På Johns egna marker undersökte vi ett biotopskyddsområde runt en brant bäckravin. Här fanns gott om gamla träd och död ved. Gunnar Isacson visade på flyghålen från olika vedlevande insekter t ex den kamhornade trägnagaren. Vi njöt också av det vackra vädret och höstfärgerna i de många olika lövträdens bladverk. *Christer Neideman*

Mossexkursion till Balsberget lördagen 12 november

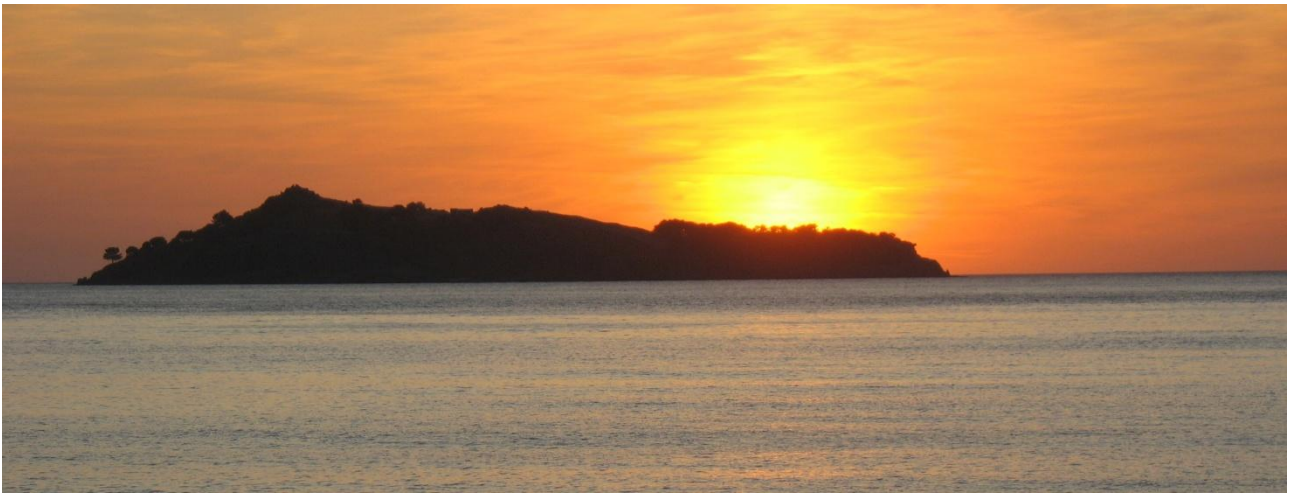
17 personer inklusive ledaren Thomas Friman gick en lång runda på Balsberget i strålände väder. Thomas inledde med att berätta om vad mossor användes till förr. Vi betraktade sen åtskilliga vanliga arter: Cypressfläta, kvastmossor, björnmossor, vitmossor, husmossa, rosmossa, praktmossa, guldlockmossa, hakmossor m.fl. Vi lärde oss se skillnaden på väggmossa och pösmossa.....

En och annan lav och svamp betraktades också. T.ex ett stort bestånd av almlaven på en gammal ek och rutbläcksvamp. En deltagare plockade kantareller till minst två mackor.

I nergången till grottan hittade vi flera bestånd av bergspring. Bläckfisksvampen fick vi koordinater på så vi kan leta upp den i månadsskiftet augusti-september.

Det medhavda fiket intogs på utsiktsplatsen med en vidunderlig utsikt över Råbelövssjön.

Barbro Ahlner

Föredrag om Lesbos (Lesbos) onsdagen 16 november

Christer Neideman berättade om den intressanta grekiska ön Lesbos, nära det turkiska fastlandet. Här finns resterna efter en förstened skog, som begravts under vulkanisk aska för ca 20 miljoner år sedan. Östra delen av ön är oftast beväxt med tallskog (aleppotall) medan den kargare västra sidan till stor del är trädlös. Men framförallt finns en rik flora och ett mycket intressant fågelliv med tre arter som här har sin enda europeiska förekomst: Krupers nötväcka, gulgrå sparv och svarthakad sångare. I de saliner och våtmarker som finns rastar ägetthägrar, svarta storkar, bronsibisar, flamingo, styltlöpare, vadaresvalor och många andra våtmarksfåglar. Bästa tiden att besöka Lesbos är slutet av april och början av maj när vårsträcket är som starkast och alla våtblommorna tävlar om vem som är vackrast. Senare under året torkar många av våtmarkerna ut och de flesta örterna vissnar. Men det går utmärkt att bada i havet ända in i oktober... *Christer Neideman*

Föredrag om lövträdens sjukdomar tisdagen 22 november

Gunnar Isacson från Skogsstyrelsen berättade om de ökande sjukdomsangreppen på våra lövträd. Många av sjukdomarna orsakas av algsvampar av släktet Phytophthora. En av arterna ger tillsammans med frostsador och annan stress så kallad "eksjuka". En annan art ger "alsjuka". Ytterligare två arter ger skador på bok, hästkastanj och lind.

Almsjukan som idag slagit ut våra flesta almar orsakas av en annan svamp, som troligen slog ut almen redan under "stenåldern" för 6000 år sedan. Sedan dess tycks almen och almsjukan ha kämpat om vem som är livskraftigast. Den aggressiva form av sjukdomen som kom till Sverige ungefär år 1980 är tyvärr dödlig för almarna. En annan ny svampsjukdom är askskottsjukan som kom till Sverige 2002. Gemensamt för många av dessa nya svampsjukdomar tycks vara att de uppstått genom att olika svampar korsat sig eller muterat. Flera av dessa korsningar tycks ha skett på plantskolor eller i trädgårdar där importerade växter kommer i kontakt med våra europeiska träd. Klimatförändringar, ökande handel och intensivare skogsbruk bidrar till de ökande problemen. Gunnar avslutade dock med en positiv nyhet om svamp: Att det varit rekordmycket kantareller i år. *Christer Neideman*

Annandagjulpromenad måndagen den 26 december

Ett femtiotal vandrare mötte upp i det milda vädret och ett år försenade kunde vi nu gå Linnérundan utan några snöhinder. Redan på parkeringsplatsen fick vi se de första havsörnarna flyga förbi och vid Isteräset såg vi dessutom två unga örnar som badade vid strandkanten. Mer än tusen vitkindade

gäss kom flygande på nära håll över oss och dessutom såg vi säd-, grå-, bläs- och kanadagäss. Storskarv, häger, bläsand, pilgrimsfalk, varfågel och steglits är några av de andra fågelarterna som vi fick se. Sammanlagt räknade vi in 42 sedda fågelarter, vilket tangerade det gamla rekordet från 2009. I björkarna nära Naturum hängde dessutom ett gammalt pungmesbo och fladdrade i vinden. Det milda vädret gjorde också att vi hittade tio arter av blommande växter t ex vitplister och revfibbla.

Christer Neideman

NATURVÅRD

Olle Wennberg eldar ris i Gyetorp

Gyetorpsprojektet

Föreningen startade under år 2011 ett projekt för att inventera, röja och på längre sikt skydda Gyetorpsområdet som naturreservat. Gyetorp ligger vid kusten norr om Tosteberga ängar på gränsen mellan Kristianstad och Bromölla kommuner. Området har stora naturvärden och omfattar flera biotoper men bör framförallt skyddas på grund av sin rika flora och i synnerhet för sitt artrika rikkärr.

Vi började med att skriva till Länsstyrelsen och begära att området skyddas som reservat. Vi sökte sedan tillsammans med Kristianstad kommun pengar för Lokalt Naturvårdsarbete (LONA-pengar) från Länsstyrelsen. Föreningen har fått pengar för ett fyraårigt projekt för att inventera och röja sly i området i väntan på att det kan bli naturreservat.

Under sista delen av år 2011 har föreningen genom Arbetsförmedlingens jobb och utvecklingsgaranti också fått möjlighet att ha två ”anställda” (Olle Wennberg och Inger Carlsson) som arbetar med röjning mm inom området.

Kristianstads Vattenrike

Föreningen har varit representerad i samrådsgruppen för naturvård i Biosfärområdet Kristianstads Vattenrike (Christer Neideman med Lars Jonsson som ersättare).

Naturmingel med naturum på Ekenabben 27-29 juli

Det blev tre regniga julidagar. Vi hade informationsbord i föreningens tält – det var nödvändigt med tak över huvud och för pappersmaterialet vi ställde ut. Vi hade också en självgående naturrunda ihop med fågelklubben och Studieförbundet längs stigen till fågeltornet – riktad till en internationell publik. Första dagen hållregn, andra dagen regn med uppehåll, tredje dagen uppehåll men ej så varmt. Scouterna höll sig på Rinkabyfältet och väldigt få vuxna sökte sig tyvärr till Ekenabben.

Grundvattenråd för Kristianstadsslätten

Föreningen har varit representerad i rådet genom Susann Söderberg.

Ivösjökommittén och Vattenråd för Skräbeån

Föreningen har varit representerad i kommittén och i det nybildade vattenrådet genom Christer Neideman. En ny kommitté för Immeln har bildats där föreningen är representerad genom Ulrika Tollgren.

Österlens Vattenråd

Österlens Vattenvårdsförbund bildade under året ett nytt vattenråd. Lars Jonsson har representerat föreningen i Vattenrådet.

Länsstyrelsens gåsgrupp för förvaltning av gäss och tranor på Kristianstadsslätten

Gruppen har förebyggt skördeskador genom att Göran Frisk varit ”skrämselkonsulent”. Man har också haft ”gåsåkrar” för att locka gåsflockarna från värdefulla grödor. För att minska tranornas skada på jordbruket under vårflyttningen ordnades även detta år en väl fungerande ”tranåker” vid Pulken. Föreningen har varit representerad i gruppen genom Christer Neideman.

Storkprojektet

De båda storkparen i Viby fick fem ungar medan storkarna i Härnestad fick tre ungar uppe på hägntaket och fyra ungar inne i hägnet. Två av ungarna från Härnestad sågs under flyttningen genom Tyskland och en av dem hittades den 16 september död under en kraftledning i norra Spanien. År 2011 blev ett rekordår för Storkprojektet och minst 100 storkar flyttade söderut under hösten!

Utfodring av övervintrande örnar

Föreningen har haft en örnåtel vid Tosteberga under vintern. Utfodringen med strupar och lungor från Scan har skett två gånger i veckan från december till början av mars. Lars Jarnemo med familj skötte örnmatningen vid Tosteberga.

Flyttning av duvhökar

Föreningen har medverkat vid ringmärkning och flyttning av duvhökar, som fångats i samband med fasanuppfödning. Antalet ringmärkta duvhökar under år 2011 var 80 stycken. Detta är ett ganska normalt antal – medelantalet under åren 1981-2011 var 93,7 hökar per år. Duvhökarna har flyttats av Greger Flyckt (Trolle-Ljungby) respektive Christer Neideman (Wanås).

Christer Neideman

INTERNET

Uppdatering av hemsidan

Under andra halvan av år 2011 har kretsen inte haft någon hemsidesansvarig som kunde uppdatera hemsidan. Att starta en studiecirkel i hur man uppdaterar hemsida var lösningen på problemet. Sussie Söderlundth f.d. hemsidesansvarig tillfrågades att lära upp några frivilliga från kretsens styrelse. Sussie ställde upp som lärare och kursen startade den 12 december och fortsätter efter årsskiftet. Deltagarna träffas en gång i veckan. Det finns fortfarande ingen hemsidesansvarig, trots det uppdateras hemsidan nu allt oftare.

Virginija Kulikauskaitė

Sländan

Databasen sländan har under utvidgats och omfattar nu foton av över 1100 arter varav ca 690 växter, 290 fåglar och 66 fjärilar. Det finns utbredningskartor över nästan alla växterna och de flesta häckande fågelarterna.

SAMRÅD; REMISSER MM

Styrelsen har haft en remissgrupp bestående av Christer Neideman, Agnetha Björklund, Lars Jonsson, Annelie Rossander och Anders Sigfridsson.

Christer Neideman representerade föreningen vid Miljödomstolens förhandlingar om vindkraftparken Taggen utanför Åhus 8-9 februari.

Föreningen avstyrkte detaljplanen "Infart Kristianstad", som gick ut på att bygga ett 16-våningars hotell och ett handelsområde invid motorvägsinfarten vid Statoilmacken nära avloppsreningsverket. Föreningen föreslog i stället att området används för att göra en miljöförbättrande, vacker och attraktiv våtmarksanläggning som ett extra slutsteg i reningsverket.

Föreningen svarade också på remisserna om Översiktsplan 2011 Kristianstads kommun, och vindbruksplanen som tematiskt tillägg till översiktsplanen.

STYRELSEMÖTEN

Styrelsen har sammanträtt den 19 januari, 15 februari, 15 mars (konstituerande möte), 9 maj, 16 juni, 25 augusti, 3 oktober och 9 november.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN (riksföreningen)

Barbro Ahlner representerade föreningen vid höstens kretskonferens och vid höstkonferensen "Rädda mannen".

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I SKÅNE (länsförbundet)

Barbro Ahlner, Gerd och Christer Neideman representerade kretsen vid länsstämman i Lund den 9 april.

För styrelsen

Kristianstad den 1 mars 2012

Christer Neideman

Anders Sigfridsson

Ordförande

Sekreterare